

Open Oproep - Offerteaanvraag

Integrale aanpak voor het openbaar domein van de stad Gent

Ontwerpteam Johan Van Reeth

H. Hooverplein 17, 3000 Leuven

tel: 016/ 89 85 50

fax: 016/ 89 85 49

OPEN OPROEP PUBLIEKE RUIMTE GENT

INTERPRETATIE VAN DE VRAAG

De stad Gent beschikt over veel kennis en know-how over haar openbaar domein. Niettemin blijft het openbaar domein kampen met problemen zoals gebrek aan herkenbaarheid en oriëntatie, een inefficiënt beheer... Het gebrek aan een totaalvisie wordt als oorzaak voor deze problemen naar voor geschoven. De stad Gent vraagt dan ook aan de ontwerpers een totaalvisie te formuleren op "de publieke ruimte".

De visie van het ontwerpteam is zowel inhoudelijk als procesmatig, en maakt de goede afstemming van beide tot de inzet van deze opdracht.

De visie van het ontwerpteam vertrekt vanuit een analyse van het realisatieproces van publieke ruimteprojecten. Het ontwerpteam zal zich beperken tot het aanreiken van een aantal instrumenten die het realisatieproces kunnen stroomlijnen en inzichtelijk maken voor alle betrokkenen. Dit is immers een noodzakelijke randvoorwaarde om te komen tot een coherente aanpak van de publieke ruimte.

Hoewel inhoudelijk steeds verschillend, worden steeds dezelfde fases doorlopen, namelijk de projectdefinitie, de ontwerpfase, de realisatiefase en uiteindelijk de beheerfase. Het ontwerpteam heeft niet de ambitie om op elke fase van het realisatieproces een gedetailleerde visie te formuleren. De stad Gent kan immers terugvallen op haar eigen rijke planningstraditie om hier een afdoend antwoord op te formuleren.

Het is aan de stad Gent om uit te maken of de voorgestelde instrumenten passen binnen haar budgettaire en organisatorische structuur, en wie zal instaan voor de realisatie van deze instrumenten. Het ontwerpteam vervult een adviserende functie. Ervaring met procesmanagement werd opgedaan tijdens de opmaak van het gemeentelijke structuurplan voor Leuven en de realisatie van de stationsomgeving in Leuven (zie referentieprojecten).

Het ontwerpteam meent dat het daarnaast een inhoudelijke bijdrage kan leveren aan de eerste stap van het proces, namelijk de projectdefinitie. Vermits het hier gaat om het formuleren van een integrerende, overkoepelende context voor de publieke ruimte van de stad Gent, komt het erop aan de verschillende inhoudelijke vraagstukken die zich binnen deze opgave stellen op een correcte manier ruimtelijk te differentiëren. Een geïntegreerd beleid is immers geen kookboek dat in elke situatie, onder verschillende omstandigheden stereotype oplossingen oplevert en tot een misplaatste homogenisering van de ruimte aanleiding zou geven. Het ontwerpteam wil daarom uitgaan van een globale gebiedsdifferentiatie die een verschillende taakstelling inhoudt voor onderscheiden stadsdelen.

Een goede projectdefinitie is echter niet enkel van belang voor de juiste inhoudelijke plaatsing van de ontwerparbeid maar vergemakkelijkt bovendien de kwaliteitsbewaking van het project doorheen de opeenvolgende stappen van het realisatieproces. Het ontwerpteam zal een visie formuleren op de manier waarop met het luik "projectdefinitie" moet worden omgegaan en kan desgewenst instrumenten uitwerken om deze visie te concretiseren.

PROCESANALYSE

In het realisatieproces worden vier stappen onderscheiden, namelijk de projectdefinitie, de ontwerpfase, de realisatiefase en het beheer.

1. Tijdens de projectdefinitie wordt het programma bepaald, de externe randvoorwaarden waaraan het ontwerp moet voldoen, het beschikbare budget, de ontwerpformule (open oproep, besloten wedstrijd, binnenshuis...), de gunningscriteria,...
2. De ontwerpfase omvat alle stappen vanaf de keuze van de ontwerper tot en met de indiening van de vereiste producten.
3. In de realisatiefase komen alle stappen aan bod tussen het aanbestedingsdossier en de oplevering.
4. Het beheer omvat alle handelingen na de oplevering die nodig zijn voor de instandhouding van de publieke ruimte.

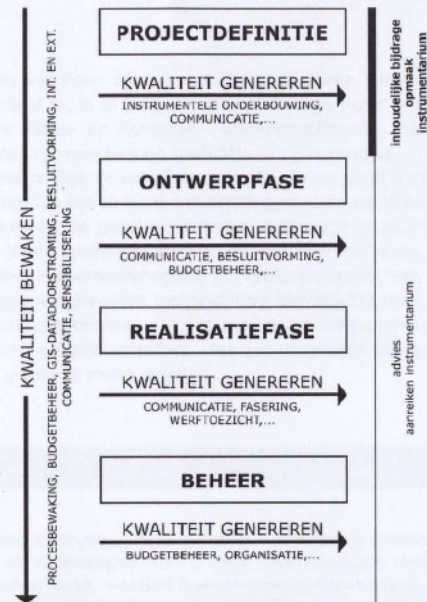

OPEN OPROEP PUBLIEKE RUIMTE GENT

Binnen elke stap moet gestreefd worden naar het bekomen van een kwalitatief eindresultaat. Er zijn verschillende kanalen om deze kwaliteit te garanderen: omwonenden of stadswachten zullen wijzen op gebreken in het beheer van de publieke ruimte, belangengroepen en adviesorganen wijzen op de gebreken van een ontwerp, werftoezicht en -controle verhoogt de kans op een kwalitatieve uitvoering...

Een kwalitatief eindresultaat kan enkel bekomen worden indien een kwalitatief proces doorlopen wordt. In een dergelijk proces wordt aandacht besteed aan het beheer van informatie, wat zowel inhoudt dat informatie wordt bijgehouden maar ook dat die informatie op het juiste moment wordt geconsulteerd en gecommuniceerd.

De fragmentatie van het realisatieproces in verticale zin (zie schema) verhindert de vlotte doorstroming van informatie tussen de verschillende stappen, wat uiteindelijk ook resulteert in kwaliteitsverlies: de nuances van het ontwerp komen onvoldoende in het gerealiseerde project tot uiting, het ontwerp heeft geen rekening gehouden met de beheerkosten of met de gebruikerseisen (geformuleerd in projectdefinitie) waardoor het vroegtijdig wordt aangepast, ...

VISIE

Het ontwerpteam maakt de integratie van inhoudelijke onderbouwing en kwalitatieve realisatie tot de sleutel van het streven naar een leesbare en gedifferentieerde publieke ruimte. Voor die integratie wordt ingezet op een inhoudelijk en instrumenteel onderbouwde projectdefinitie en op een verticaal geïntegreerde kwaliteitsbewaking.

VERTICAAL GEÏNTEGREERDE KWALITEITSBEWAKING

- In functie van deze kwaliteitsbewaking wil het ontwerpteam de stad Gent ondersteunen in het ontwikkelen van een uitgebalanceerd instrumentarium. Hierbij wordt gedacht aan een Geografisch informatiesysteem (GIS). Gent beschikt reeds over veel know-how terzake en kan binnen het thema publieke ruimte de mogelijkheden van dit instrument verder uitbouwen. Zo kunnen bijvoorbeeld applicaties ontwikkeld worden waarbij reeds in de ontwerpfase de beheerskosten van een project berekend kunnen worden. Tevens kan allerlei informatie die aan een project gebonden is (fasering, uitvoeringstermijn, betrokken instanties, aan te schrijven omwonenden...), centraal bijgehouden worden.
- Ook informatie die niet blijvend aan een concreet project gebonden is moet worden bijgehouden op een manier die deze informatie toegankelijk maakt. Op die manier kan een duurzaam leerproces worden opgebouwd dat resulteert in een gevarieerde databank van referentieprojecten en voorbeelden.
- Kwaliteitsbewaking en goed beheer van opgebouwde kennis en informatie kan niet zonder een duidelijke verantwoordelijkheidsverdeling. Bovendien is publieke ruimte bij uitstek een domein dat verschillende deeldomeinen aanbelangt en voortdurend moet pendelen tussen infrastructuur en stedenbouw, architectuur en landschap, economie en ecologie. Het ontwerpteam stelt voor om een 'publieke-ruimte-man' aan te duiden die het centrale aanspreekpunt moet worden. Er kan binnen de organisatiestructuur van de stad Gent nog onderzocht worden of het gaat om één persoon (of cel) voor alle projecten, of dat er per project een persoon wordt aangesteld.

OPEN OPROEP PUBLIEKE RUIMTE GENT

INHOUDELIJKE EN INSTRUMENTELE ONDERBOUWING VAN DE PROJECTDEFINITIE

- Vooreerst willen wij tot een correcte gebiedsdifferentiatie komen. Verschillende stadsdelen vereisen een verschillend publieke ruimte beleid. Waar in de binnenstad een ondersteunende en ruimteversterkende inrichting essentieel is, is in jongere stadsdelen de inzet ook ruimtevormend en is een meer uitgesproken inrichting van de publieke ruimte gepast (bv. Gras- en Korenlei - Watersportbaan). Het projectteam wil specifieke gebieden in de stad koppelen aan geëigende 'materiaal pakketten', typesecties en indicatieve oplossingen.
- Het streven naar een betere integratie van de publieke ruimte dient op zorgvuldige wijze ruimtelijk te worden vertaald. Principieel kan men de na te streven ruimtelijke samenhang in de publieke ruimte uitsplitsen in drie type figuren die in type benaderingen doorvertaald kunnen worden: Punten, Lijnen en Vlakken. Punten komen overeen met bijzondere plekken in de publieke ruimte, oriëntatie punten waar een specifieke aanpak gepast is (bv. Groot Begijnhof, Expo,...). Lijnen in de publieke ruimte ondersteunen de structurele trajecten, de belangrijke beweeglijnen en vormen de ruggengraat van een samenhangende ruimte (bv. Hogeronderwijsas St.-Pietersnieuwstraat, winkelas Veldstraat,...). Vlakken staan voor een gebiedsbenadering waarbij een zorgvuldige en coherente behandeling van de 'bodem', het stedelijk grondvlak essentieel is (bv. projectontwikkeling Fabiolalaan, gebied rond historische torens,...). Het maximaal wegwerken van onnodige breuken en obstakels, verzekert een optimale integratie maar ook een verbeterd gebruikscomfort. Het ontwerpteam wil de punten, lijnen en vlakken identificeren waar prioritair aan een betere ruimtelijke integratie gewerkt moet worden.

AANPAK

Het ontwerpteam is voorstander van een planaanpak die diagonaal doorheen de klassieke indeling analyse - visievorming - actieprogramma heen snijdt. Concreet betekent dit dat een bondige analyse gemaakt wordt van de ruimtelijke en planningscontext, door inventarisatie van het beschikbare planmateriaal en bevraging van de sleutelactoren. Op basis van de bekomen informatie, worden hypothesen geformuleerd. Intensief overleg is nodig om deze hypothesen af te stemmen op de inzichten van het beleidsniveau en de sleutelactoren. Zodra consensus bereikt is, worden deze hypothesen getoetst aan concrete cases die op dat moment in de wachtrij staan.

Door op deze manier in de breedte te werken, wordt niet enkel tijdswinst geboekt ten opzichte van de klassieke planaanpak, maar worden tevens visies en ontwikkelingsperspectieven aan de realiteit getoetst. Desgewenst kan dus snel teruggekoppeld worden. Een belangrijk voordeel is eveneens dat vrij snel duidelijk wordt of er voldoende draagvlak voor het plan bestaat. In de klassieke planaanpak worden concrete commitments pas op het einde van de rit vastgelegd, zodat weerstand tegen het plan pas op het einde van de rit tot uiting komt.

De hier voorgestelde planaanpak werd met succes toegepast op het structuurplanningsproces van Leuven.

